

مواجهات نسلی و ثبات سیاسی در ایران معاصر؛

تفسیر پدیدارشناسانهٔ موقعیت‌های مواجههٔ نسلی از ۱۳۴۰ تا ۱۳۹۸

www.ketab.ir

نویسنده: رضا صمیم

استادیار جامعه‌شناسی در مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری



مواجهات نسلی و ثبات سیاسی در ایران معاصر؛
تفسیر پدیدارشناسانه موقعیتهای مواجهه نسلی از ۱۳۴۰ تا ۱۳۹۸

نویسنده: رضا صمیم

ناشر: پژوهشکده مطالعات راهبردی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰ جلد

قیمت: ۴۰۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۶۵۶-۹-۰

تلفن: ۸۸۹۱۲۸۳۰

دورنگار: ۸۸۸۹۶۵۶۱

واحد فروش: ۸۸۸۰۲۴۷۶

دفتر نشر: ۸۸۸۰۲۴۷۷

نشانی: تهران، خیابان کریم خان زند، خیابان آبان جنوبی، خیابان رودسر شرقی، شماره ۷

پست الکترونیک: ۱۴۱۵۵-۵۱۸۹

info@risstudies.org

www.risstudies.org

shop.risstudies.org

کلیه حقوق برای پژوهشکده مطالعات راهبردی محفوظ است

سرشناسه: صمیم، رضا، ۱۳۶۰-

عنوان و نام پدیدآور: مواجهات نسلی و ثبات سیاسی در ایران معاصر: تفسیر پدیدارشناسانه موقعیتهای

مواجهه نسلی از ۱۳۴۰ تا ۱۳۹۸ / نویسنده رضا صمیم.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۸۰ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

فروست: علوم سیاسی؛ ۲۱۱. امنیت؛ ۸۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۶۵۶-۹-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۶۹]-۲۷۴.

یادداشت: نمایه.

عنوان دیگر: تفسیر پدیدارشناسانه موقعیتهای مواجهه نسلی از ۱۳۴۰ تا ۱۳۹۸.

موضوع: ثبات سیاسی -- ایران -- قرن ۱۴

موضوع: Political stability -- Iran -- ۲۰th century

موضوع: ایران -- سیاست و حکومت -- قرن ۱۴

موضوع: ۲۰th century -- Iran -- Politics and government

شناسه افزوده: پژوهشکده مطالعات راهبردی

Research Institute of Strategic Studies

رده بندی کنگره: J۳۳۰/۲

رده بندی دیویی: ۳۲۰/۰۱۱۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۰۳۵۶۹

وضعیت رکورد: فیا

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۱۱
سیاسگزاری.....	۱۳
سخن آغازین.....	۱۵

فصل اول: برخی ملاحظات مفهومی و روش شناختی

مراد ما از موقعیت‌های مواجهه نسلی.....	۲۳
رویکردی جامعه‌شناسانه به مفهوم نسل.....	۳۰
درباره نسبت دو مفهوم؛ ثبات سیاسی و موقعیت‌های مواجهه مخاطره‌آمیز نسلی.....	۴۰
کنشگران اصلی جدال بر سر ارزش‌ها چگونه ثبات سیاسی را برهم می‌زنند؟.....	۴۵
مراد ما از تفسیر پدیدارشناسانه موقعیت‌های مواجهه؛ بحثی درباره روش.....	۵۱
آیا می‌توان قوانین حاکم بر مواجهات نسلی در ایران معاصر را شناخت؟.....	۵۶

فصل دوم: نگاهی انتقادی به پژوهش‌های پیشین

وضع کلی پژوهش بر روی مسئله نسل در ایران.....	۶۳
نقد برخی پژوهش‌ها که با رویکرد پوزیتیویستی به انجام رسیده‌اند.....	۷۱
نقد برخی پژوهش‌ها که با رویکرد پست‌مدرن انجام شده‌اند.....	۷۷
نقد برخی پژوهش‌ها که مسئله نسل‌ها را به امر سیاسی نسبت داده‌اند.....	۸۶

فصل سوم: در جستجوی نخستین بزنگاه؛ از چه زمانی و در چه مکانی مواجهه نسلی خود را در قامت یک مخاطره پدیدار کرد؟

- مراد ما از نخستین بزنگاه..... ۹۳
- جوانی به مثابه رنج؛ یک صدای بدیل از دهه ۱۳۴۰..... ۹۵
- خروج از خانواده هسته‌ای؛ یک انتقال استراتژیک..... ۱۰۸

فصل چهارم: مواجهه مخاطره‌آمیز نسلی از ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۹

- مدرسه..... ۱۱۷
- تربا؛ نخستین مکان حضور انحصاری نسل جوان در عرصه عمومی..... ۱۲۲
- موسیقی و سینما؛ مواجهات مخاطره‌آمیز نسلی چگونه در عرصه‌های فرهنگی پدیدار شدند؟..... ۱۲۶
- یک گردهمایی نسلی؛ نمونه‌ای منحصربه‌فرد از برملاشدن مواجهات مخاطره‌آمیز نسلی در عرصه عمومی..... ۱۳۴
- ورزش؛ عرصه تبدیل مواجهات مخاطره‌آمیز نسلی به رابطه مناقشه‌آمیز با دولت..... ۱۳۷
- درباره یک پیوند؛ چگونه مسئله نسل‌ها در دهه ۱۳۴۰ به مسئله نسل پیوند خورد؟..... ۱۴۱
- کانون‌ها و شکل‌ها؛ چگونه دسته‌های آزاد، مواجهات مخاطره‌آمیز نسلی را به امری سیاسی تبدیل کردند..... ۱۴۶
- ظهور یک پیش‌گام..... ۱۵۲
- ظهور یک یارادکس؛ نیروی ثبات‌زدای مواجهات مخاطره‌آمیز نسلی و ضرورت ثبات سیاسی در یک نظام تازه‌تأسیس..... ۱۵۷
- جمع‌بندی..... ۱۶۵

فصل پنجم: مواجهه مخاطره‌آمیز نسلی از ۱۳۶۰ تا ۱۳۷۹

- جنگ؛ مکان پدیداری چهره سنخ‌نمای جوان سیجی در آغاز دهه ۱۳۶۰..... ۱۶۷
- ورزشگاه و سینما؛ مکان‌های پدیداری چهره سنخ‌نمای جوانانی که در دهه ۱۳۶۰ به جنگ نرفتند..... ۱۷۱

سخن ناشر

دانشوران علوم انسانی و اجتماعی در ایران، از منظرها و رویکردهای مختلفی به مطالعات نسلی در جامعه ایرانی پرداخته‌اند. متداول‌ترین آن‌ها، مطالعات جامعه‌شناختی، جمعیت‌شناختی، تاریخی، سیاسی و روان‌شناختی هستند. البته، عمده این مطالعات و پژوهش‌ها، چندرویکردی و چندرشته‌ای هستند. چرا که مسائل انسانی و اجتماعی، در ماهیت خود چندعلتی و چندساختی هستند. از سوی دیگر جامعه ایرانی نیز در طول تاریخ خود، به‌ویژه در دوره جدید، تحولات بسیاری را در حوزه سیاسی پشت سر گذاشته و شاهد کودتاها، انقلاب‌ها، جنگ‌ها، شورش‌ها، جنبش‌های اجتماعی و دوره‌های متناوب مهاجرت به خارج از کشور بوده است که آثار و پیامدهای مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و روان‌شناختی به همراه داشته‌اند. ضمن آنکه هر کدام از این تحولات مستعد آن بوده‌اند که نسل‌های مختلف را از یکدیگر متمایز و مشخص کرده و دوره‌های کنش‌گری و سوزه‌گری هر نسلی را کوتاه‌تر یا بلندمدت‌تر بکنند، چرا که این تحولات تأثیر مستقیمی بر افق تجربه مشترک هر نسل و دوره زمانی این تجربه بر جای می‌گذارند.

ویژگی‌هایی از این دست موجب شده مطالعات نسلی در جامعه ایرانی، نیازمند اتخاذ رویکرد راهبردی و امنیتی نیز باشد. به بیان دیگر، یکی از حوزه‌های مغفول و توسعه‌نیافته مطالعات نسلی، مطالعات راهبردی یا امنیتی مسئله نسلی در جامعه ایرانی است. کتاب حاضر از همین منظر به رخدادهای نسلی در جامعه ایرانی پرداخته و با اتخاذ رهیافتی تاریخی به مطالعه این رخداد، سویه‌های راهبردی آن را مورد مطالعه قرار داده

است. نویسنده در طرحی نوآورانه و پدیدارشناسانه، به جای بهره‌گیری از مفاهیمی چون تفاوت، شکاف یا گسست نسلی، بر مواجهه مسئله‌مند نسلی تمرکز کرده و برای تحلیل استراتژیک آن به تبیین نسبت این مواجهه مسئله‌مند با ثبات سیاسی در جامعه ایرانی در مقاطع مختلف تاریخی و از جمله در دوران جمهوری اسلامی ایران پرداخته است. در نهایت، نویسنده کتاب، در چارچوب همین رهیافت تاریخی - راهبردی، به برآورد این نسبت در ایران فردا، از منظری آینده‌پژوهانه همت گمارده است. پژوهشگرده مطالعات راهبردی، ضمن تقدیر و تشکر از مؤلف فرهیخته کتاب و عوامل دفتر تحقیقات که با دقت نظر ویراستاری کتاب را برعهده داشته‌اند، امید دارد که این کتاب، سرآغازی برای بررسی‌ها و مطالعات عمیق در این حوزه، یعنی نسبت میان امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و پدیدارهای جامعه‌شناختی جامعه ایرانی باشد. مطالعه کتاب می‌تواند برای همه مسئولین و کارشناسان مراکز سیاست‌گذاری، نهادهای امنیتی و انتظامی، مراکز آموزشی و پژوهشی، اساتید، دانش‌پژوهان و دانشجویان علوم اجتماعی و سیاسی و تحلیل‌گران و علاقمندان به مباحث و مسائل ایران مفید باشد.